

NAŠA MISEL

LETO I.

OMLADINSKI KULTURNO-POLITIČNI LIST

ŠT. I

IZHAJA ŠTIRINAJSTEDNEVNO.

CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 18 DIN

Ljubljana, dne 1. decembra.

Živimo v času izprememb, v času ko se človeštvo pripravlja da napravi nov velik korak na poti svojega razvoja. Take in slične prilike vedno pogojujejo uspevanje mamljivih in krasnih, a zato nič manj praznih gesel. Nahajajoč se v stiski jim človeštvo verjame, čeprav je zgodovina nad njimi že često izrekla svojo obsodbo in dokazala njihovo praznoto.

Poleg poplave raznih dvomljivih avtoritet pa moramo ugotoviti še drugo nezdravo dejstvo. Prevladuje neko hotenje, usmerjenost, ki proglašuje za nezdravo vse kar obstoja. Z istimi očmi polnimi negativizma gleda na vsako delo, na vsak poizkus, ki mu je cilj najti pot iz sedanje stiske ali pa lajšati položaj v katerem se nahajamo.

Skušaj se živeti v nekem idejnem od življenja oddaljenem svetu. Poedinci beže od realnosti, od dolžnosti in odgovornosti, ki jih le-ta zahteva. Vsi so radodarni z nasveti in idejami, a nihče z delom.

Iz sedanjih prilik moramo rasti, ako nečemo, da se bomo morali vračati nekega dne z žrtvami na ono točko, kjer bi morali začeti, a smo jo preskočili. Vse, kar je v življenju slabega, moramo ne le odstraniti, temveč tudi nadomestiti z nečim boljšim. Pri tem pa ne smemo nikdar zaiti izven okvira možnosti. Kajti v tem slučaju ne bi prinesla omladina svojemu narodu novo bodočnost, temveč le novo religijo, ki se pa kot vse doseadanje nikdar ne bi uresničila.

Med propadanjem starih, vstajanjem novih in nesigurnostjo sedanjih struj človeškega mišljenja rabi posebno mlada generacija močno oporo. Rabi potokazov, ki naj jo vodijo v življenje, v stvarnost, ne pa proti njima.

Poudarjamo, da se nimamo namena baviti z neko idealistično metafiziko, temveč, da se bomo vedno v prvi vrsti držali realnosti.

S splošnega, ne ozkega skupinskega stališča bomo motrili dogajanja okoli nas. Na stvarnih pogledih si bomo, zvesti nastopajočim kulturnim, moralnim, etičnim in socialnim načelom ustvarjali sodbo kot osnovo našega dela, ki ga posvečamo jugoslovenskemu narodu.

Toda predvsem je potrebno, da podčrtamo temelje, s katerimi bomo pri svojem delu z ozirom na dane razmere brezpogojno računali.

Prva od teh je država, edina trdna osnova narodovega normalnega razvoja.

Tega se tudi naš narod globoko zaveda. Kje naj bi sicer črpal ono ogromno energijo in vztrajnost, s katero je stoletja, bodisi neposredno, bodisi po poedincih, vodil borbo za dosego politične samostojnosti? To je lahko našel le v neomajnem in vedno znova potrjevanem prepričanju o brezpogojni potrebi tega, za čemer je težil.

Jugoslovenska država je logična posledica ter končna sinteza vseh teh borb in teženj. S kateregakoli stališča jo gledamo, moramo priznati, da je edino v njenem okviru možen svoboden napredek in zrelega naroda dostojen razvoj.

Z državo je dan tisti potreben osnovni narodov kapital, ki ga je treba pravilno uporabljati, ne pa pustiti neizkoriščenega. Skušati moramo doseči vse splošnokoristne smotre in izkoristiti vse možnosti, ki so nam šele z njegovo pomočjo postale dostopne. Posebno v današnjih časih čakajo državo težke, toda zelo svetle in častne naloge. Naša jugoslovenska država jih mora vse v polni meri uspešno rešiti.

Zato smatramo za svojo prvo dolžnost, čuvati to Jugoslavijo.

Če pa pogledamo, kdo je vodil naš narod v najodločilnejši borbi za dosego samostojnosti, kdo mu je načeloval v najtežjih trenutkih, potem se mora naša misel ustaviti na osebnosti Aleksandra I. Pod njegovim vodstvom je bila oživeteljena jugoslovenska ideja. On je bil njen največji borec in uresničevalec.

Aleksander ni bil le predstavnik Krone, temveč pravi narodni vodja. Poznavač njihova čuvstva in težnje je vodil Jugoslovence po pravi poti, čije prvi cilj je bila — Jugoslavija. Dosegel ga je.

Njegova veličina pa ni vsebovana samo v tem, da je načeloval narodu v času ustvarjanja svobodne države. Znal je to državo tudi voditi in očuvati. Stoletnim narodovim težnjam je dal otipljivo obliko. Podal je osnovna načela, na katerih mora Jugoslavija sloneti.

Resničnost teh načel mora priznati vsakdo, kdor priznava moralno upravičenost Jugoslavije. Na njih naša država stoji, z njimi pade.

Radji tega smatramo za svojo sveto dolžnost, napram narodu iz katerega izhajamo in ki to državo nujno rabi, hoditi po poti, začrtani od Velikega Kralja.

Delujoč v njeni smeri pa bomo sledili Njegovemu sinu, edinemu pravemu izvrševalcu Njegove oporoče. Kralj Peter II., nosilec Jugoslovenske Krone je druga osnovna točka, na katero se bo opiralo naše delo, vrednota, s katero absolutno računamo.

Dolžnost Mladega Kralja je, da nadaljuje očetovo nasilno prekinjeno delo, ostane naj kralj miru in blagostanja. Njegova dolžnost ni samo čuvanje dediščine, temveč tudi končna organizacija in ureditev države v ekonomskem, socialnem ter političnem pogledu. Z večanjem naše državne moči pa nas bo vodil k uresničevanju vseh naših nacionalnih pravic.

Mlada generacija mu mora za izvedbo te naloge staviti na razpolago vse svoje sile. Z vzgojo in delom naj se pripravljajo, da mu bo mogla nuditi nekega dne potrebne sodelavce, sposobne in poštene.

V zmislu gornjih smernic, proglašujoč za absolutni in nedotakljivi osnovni vrednoti: Kralja in Državo, svobodni vseh drugih vezi ter predsodkov, stojamo na pot.

Aix en Provence

Sodne oblasti so v znamenju prijateljstva do Jugoslavije ponovno preložile proces proti morilecem jugoslovenskega kralja. Pozivamo vse, kar je zdravega v francoskem narodu, da prepreči take grobe žalitve, ki živo zadevajo naša čuvstva in pojmovanje pravice.

Ob velikem prazniku

Praznik našega nacionalnega in državnega uedinjenja, s katerim je naš narod »doživel največji dogodek v svoji zgodovini po preseljevanju« nas ne navaja samo, da se poglobimo v vso njegovo pomembnost, da v spominu obudimo neprecenljive duhovne in fizične napore in žrtve, ki so v njem našle svoje poveljanje in zadoščenje, da poplemenitimo čustva tragike ob nesrečah in veselja ob vzponih iz lastne moči, nego nam predvsem veleval, da gremo vase in okolico, ki nas obdaja, da si, svesti te, začrtamo smernice dela v prihodnosti. Nesporna idejna osnova prvega decembra nam je absolutno merilo za presojo in vrednotenje vseh pojavov v našem nacionalnem in državnem življenju, ki ob zaključku starega in začetku novega nacionalnega leta ne morejo neopaženo mimo nas.

Jugoslovenstvo, kot edina gonilna sila v našem narodu, ki je uresničila prvi december, je bilo pretežnejše po svojem kulturnem in plemenskem, kot pa političnem pojmovanju. Pod tem kulturno-plemenskimi obeležjem je jugoslovenstvo družilo naš narod preko državnih meja in preprečilo odtujitev poedinih njegovih delov skozi stoletja politične razkosanosti. Z močno delavnostjo velikih umov našega naroda in najširših intelektualnih plasti utrjeno spoznanje in občutek te objektivne enotnosti, ki je niso mogle v njenih globinah razbiti v stoletjih povzročene vrhnje male razlike, je rodilo subjektivno skupnostno zavest in v skrajni konsekvenci po političnem narodnostnem načelu za zdrav in moralen narod nujno voljo, živeti enotno tudi državno.

Antologija jugoslovenske misli nas uči, da je prvi december veličastna posledica dolgega organskega procesa, pogojenega v nacionalnih idealnih in moralnih osnovah, a njegovo konstitutivno obeležje, da ima spričo tega več ali manj formalen značaj. Ne moremo in nečemo torej videti v njem kot nekateri pravniki pogodbene prisilnosti ali izhodne točke, kot mnogi politiki. Slabo bi bilo v prisilnosti poročstvo za obstoj naše državne zgradbe; izhodna točka pa more biti le rojstvo jugoslovenske ideje, ki se krije z našim pojavom na zgodovinski pozornici Balkana.

Ideja narodnega in državnega edinstva ne dopušča nikake izolacije niti koordinacije nego zahteva razvojno integracijo vseh prirodnih in najboljših oseb našega naroda, čemur se more služiti le s širokogrudnim vzajemnim spoznavanjem in usvojevanjem kulturnih dobrin vseh njegovih delov, to je s težnjo k skupni kulturni usmeritvi.

Jasno je, da se jugoslovenska nacionalna mladina najodločneje upira vse, kar bi pomenjalo oviro na tej naravni poti in da vprav danes s protestom odklanja absurde polpreteklih dni:

Anahronistična se ji zdi skrb nekaterih, po lastni kvalifikaciji načelno sicer še vedno pristašev edinstva naroda in države, v praksi pa federativne držav-

ne ureditve, ki si belijo glave z zaščito, ki jo bo treba nuditi srbskim ali hrvatskim »plemenskimi manjšinam« v večinskih hrvatskih odnosno srbskih federativnih delih. Isto velja za približno enako zveneče besede »mi ne hodimo tja preko, a želimo, da tudi oni ne prihajajo na naše«.

Kakor se oddaljuje od prvega decembra gornja miselnost, prav tako so mu nasprotna tudi vsa vedno nam tuja pojmovanja naroda, ki ga dele v etnično »moralnem in državnem« političnem smislu. Po tej teoriji je jugoslovenski narod aritmetično »mehanična skupnost državljanov brez duše in notranje moralne vsebine. Jugoslavija pa samo politična tvorba več narodov, prisiljenih k temu razmerju po interesih, diktiranih od zunanje skupne opasnosti.

V ozračju takih pogledov na temelje našega nacionalnega in državnega življenja niso bile izključene skrajnosti, po katerih daje naši državi nacionalni značaj samo srbo-hrvatski element,

Vse to in mnogi drugi pojavi, od namere oživeti simbole naše preteklosti, ki smo jih s polnim spoštovanjem shranili v nacionalni hram časti, mimo srečanj vsakdanjega življenja, pa do značilnega odpora, da bi Srb dobil v roke rektorsko žezlo Aleksandrove univerze, so znamenja sproščenih nezdravih sil. One netižno nestrpne lokalne šovinizme in pretirano ozkosrčno poudarjanje posebnosti.

Z globoko vero v jugoslovensko nacionalno idejo in vase praznuje jugoslovenska omladina naš veliki praznik. Nauki dvomljivih avtoritet in težke brige materialnega življenja je ne morejo odvrniti s prave poti, ki je naš narod pripeljala skozi sovraštvo iz sužnosti v svobodo, niti je pahniti v pesimizem in destruktivnost. S pozitivnim iskanjem in delom vodena od realno pojmovane naše zgodovinske misli bo stremela k našemu kulturnemu in socialnemu idealu: moči in zadovoljstvu vsega jugoslovenskega naroda.

Njena misel in njeno delo pa bo vedno veljalo tudi onim, ki prav danes, veseleč se z nami naše svobode, čutijo toliko bolj svojo nesrečo.

UREDBA O TEHNIČKIM FAKULTETIMA

Univerzitet je ili visoka škola ili je prost nastavak srednje škole. Ako je visoka škola, njegova je glavna odlika potpuna sloboda slušaoca u pogledu naučnog rada. Ako je nastavak srednje škole, slušalac je pod stegom srednjoškolske discipline: nema slobode u radu, za određeni rok ima da svrši određeni penzum, u protivnom ponavlja razred. Kod nas vlada neki hermafroditizam. Naši univerziteti su pola visoka a pola srednja škola. U teoriji, uvek se naročitim poštovanjem govori o akademskoj slobodi, u praksi, svak

zna da o tome nema ni govora. Što je, uostalom, sasvim opravdano ako uzmamo tu akademsku slobodu u smislu koji kod nas, obično, ima. Kod nas, kao što je poznato, to je deus ex machina kojim se krasno daju protumačiti razni manifesti slobodnog akademskog života. Naprimjer, kada su, u februaru ove godine, prilikom

onda je to bila akademska sloboda. Kada je, januara 1933, na Ljubljanskem univerzitetu osvanula crvena zastava, i to je bila akademska sloboda. I tako dalje. Kod nas ne postoji svest o tome da je akademska sloboda nešto vrlo sveto, da je to, ustvari, dužnost čuvanja dostojanstva univerziteta. Rečju, kada sami slušaoci univerziteta blate tu svetlu tradiciju, voleli bismo da znamo po čemu da je poštuju drugi?

Ipak, naši univerziteti so doskora donekle ličili na visoku školu. Daleko ne toliko koliko se to na zvaničnim mestima uvek naglašavalo ali, svakako, više nego, naprimjer, belgijski. Međutim, došla je Uredba o studentskim udruženjima i Uredba o tehničkim fakultetima. Otada, naši univerziteti nisu više visoke škole nego samo nastavak srednje škole. Mišljenja su različita i ja, zaista, ne znam za koji je tip škole većina. Prema tome, mogu samo da imam drugo mišljenje ali moram priznati da ima mnogo ljudi koji zagovaraju srednjoškolski tip. Samo, tu sada nastaje čudnovata i smešna stvar: nema kod nas na odgovornom mestu čoveka koji bi priznao da naši univerziteti više nisu visoke škole u pravom smislu reči. To se stalno demantuje, i od pojedinih rektorata i od Ministarstva. Zašto, nama nije jasno. Ako mi je propisano kada ću i koji ispit da polažem, ne mogu više verovati u slobodu naučnog rada. Ja sam, jednostavno, čak drugog razreda Tehničkog fakulteta u Zagrebu, naprimjer, ali ne više slušalac Zagrebačkog univerziteta.

Da se upitamo šta je rukovodilo merodavne pri izradi nove uredbe. Može biti: 1. želja da se studenti primoraju na naučni rad jer se, recimo, kod nas u tehnici i industriji oseća nedostatak školovanih ljudi; 2. želja da se studenti ne bave stvarima koje nisu opisane kod Polhauzena, Holemana, Dubla i drugih sličnih korifeja; 3. želja da, obzirom na

krizu, povedu računa o roditeljskim džepovima primoravajući njihovu decu da svrše u određenom roku; 4. želja da odbiju abituriente od upisa na tehniku. — Ad 1: kod nas postoji relativno velik broj nezaposlenih inženjera i inženjerki, a pošto nije verovatno da će strani kapital prestati sa zaposlenjem svojih ljudi; ad 2: ako Uredba ostane na snazi, studenti će predstavljati, još više nego sada, bezličnu masu koja će još lakše nasedati raznim demagoškim gestima i rečima, a haranžeri su i dosada propuštali semestre i nisu čekali na Uredbu; sem toga, ne znam za koga je korisno imati, u državi u izgrađivanju, ograničene stručnjake mesto inteligentnih ljudi uopšte, i najzad, taj mač ima dve oštrice; ad 3: dirljiva pažnja! ad 4: nego da ih, valjda, primoraju na prava jer malo pravnik kod nas ima! Sem toga, to uopšte nije u državnom interesu jer od tehnika, razmerno, najmanje njih traži državnu službu. Dalje, nama su potrebni tehnici jer je jasno da će svi oni naći zaposlenje i široko polje rada u normalnim prilikama i u planskoj privredi.

Ipak, recimo da smo pronašli jedan od razloga. Postavljamo drugo pitanje: da li je uopšte moguće studirati na način koji propisuje Uredba? Ne, nije moguće, sem u jednom slučaju. Jer, voleli bismo da vidimo čoveka koji će u roku od četrnaest dana (koliko, po Uredbi, iznosi ispitni rok) položiti matematiku, deskriptivu, fiziku, hemiju i mineralogiju (propisani predmeti za Rudarski osek, koncem drugog semestra). Može se položiti samo tako da se nijedan ne zna čestito. A da će na to pristati profesori, smešno je i pretpostaviti, kao što svi vrlo dobro znamo.

I, najzad, i socialna strana Uredbe je nepravedna. Doduše, tehnika neće postati »privilegija imućnih sloveja«, kako to, pun saučesća, veruje naš kolega, ljubljanski »Akademijski glas«, — jer i dosada skoro niko nije svršavao za četiri godine nego je i dosad u gubljenja semestara — ali će taj gubitak, jer je uočljiviji nego ranije, više pogadati siromašniji nego druge.

Prirodno je da akademska omladina novu Uredbu neće primiti velikom radošću.

Mr.

DELOVNO PRAVO

Pravna fakulteta je uvela predavanja o delovnom pravu. Venio legendi je saglasno dobio mladi znanstvenik dr. Stojan Bajič, katerega predmetna predavanja vzbujaju od početka veliko pozornost slušateljev.

Ob tej prilici hoćemo naglasiti važnost in pravilnost tega dejstva. Delovno pravo, ki ureja odnose med delavci in podjetniki, je bilo sprva samo del državljskega prava in sicer je bilo delovno razmerje normirano v službeni pogodbi, kot delu obligacij. Toda te otlapne norme kmalu niso zadovoljevale vedno bolj zapletenim odnosom med delojemalci in delodajalci. Zato je neobhodno potrebna dopolnilna zakonodaja sčasoma dovedla do osamosvojitve delovnega prava, ki pomenja danes povsem samostojno pravno disciplino s stolicami na vseh važnejših evropskih univerzah. Kot posebna znanstvena panoga se je zlasti razvilo v Nemčiji, kjer je kot strokovnjak zaslovel zlasti profesor Jakobi, katerega učence je bil tudi dr. St. Bajič.

Otvoritev predavanj o delovnem pravu pa nima samo znanstvenega pomena, marveč je važna tudi s širšega idejnega in političnega stališča. Kakor smo omenili urejuje delovno pravo odnoseno med delavci in podjetniki, torej rešuje vprašanja, ki so bila v bližnji preteklosti in so še danes silno pereča. Mislimo na težko in dramatično borbo med delavstvom in podjetniki, ki je bila značilna za socialne razmere prejšnjega in tudi našega stoletja. Marxisti so vprav na tej borbi, ki so jo nazvali »razredni boj«, izgradili svoj svetovni nazor. Razvoj delovnega prava nam jasno kaže, kako zmotne so marksistične teorije. Znano je namreč, da je moderna zakonodaja (delov-

no pravo) v znatni meri omilila napevte odnose med delavci in podjetniki. Zanimiva sta zlasti poizkusa Italije in Nemčije, ki sta z organiziranjem razmerja med delavci in podjetniki ustvarila sistema, ki rešujeta socialna nasprotstva in odpirata pot (po njihovem mnenju) mirnemu ter harmoničnemu razvoju socialnih odnosov. Iz vsega tega je razvidno, da je imela otvoritev predavanj za delovno pravo velik idejni in politično-socialni pomen.

Zato je tudi nastopno predavanje dr. Bajiča vzbudilo veliko pozornost. Vršilo se je 5. nov. v zbornični dvorani ljubljanske univerze pred številnim in odličnim auditoriem. Predavatelj je seznanil poslušalce z osnovnimi problemi delovnega prava. Uvodoma je izjavil, da hoče »očrtati in obenem opravičiti delovno pravo kot samostojno pravno disciplino« in povdariti njegovo važnost v sklopu sedanjih prilik, ki stremijo za preureditvijo človeške družbe. V prvem delu predavanja je razdelil snov v tri stopnje: 1). pogodba med delodajalcem in delojemalcem. 2). organiziranje obratov in zaščita delavcev. 3). organiziranje podjetniških in delavskih sindikatov ter ureditev njihovih odnosov. V drugem delu izvajanj je predavatelj prikazal zgodovino posegov države v te odnose.

Predmet ne dopušča nazorske indiferentnosti, obratno »neminovno zahteva konfiteor življenskega in svetovnega nazora o pravicah in dolžnostih človeka kot poedinca ali kot člana človeške družbe...« Saj se lahko naznačeni problemi rešujejo z diametralno nasprotnih vidikov: bodisi z liberalističnega... ali z marksističnega... ali s stališča nacionalnega socializma, ki vidi izključujoč absolut-

no prostost individua in dialektično nasprotje razredov »v obeh slojih nujno diferencirane funkcije enotnega narodnega organizma...«

Dr. Stojan Bajič je končal na ljubljanski juridični fakulteti študije z odličnim uspehom. S ponosom ga je na nastopnem predavanju imenoval g. dekan dr. Dolenc M. »naše gore list.« Ta »naše gore list« velja tudi za nas, saj izhaja mladi znanstvenik iz jugo-

slovenske nacionalne povojne omladine. Toliko bolj smo veseli tega dejstva zato, ker dan za dnem lomijo nad nami protivniki palico, kot »odmirajočimi« »brezkrvnimi« in »netvornimi.«

Ko veseli pozdravljamo svojega mladega učitelja smo prepričani, da bo z veliko nadarjenostjo in izobrazbo vzgojil jugoslovenskemu narodu socialno čuteče in strokovno uporabne delavce.

NEMŠKO DIJAŠTVO

Borba med nemškimi akademiki radi reorganizacije njihovih društev.

München, novembra 1935.

Zadnji mesec se vrše v Nemčiji važni razgovori med zastopniki dijaštva nemških univerz glede vprašanja likvidacije korporacij.

Kaj so to korporacije? Leta 1830. so se ustanovile po nemških univerzah nekake bratovščine, na vsaki univerzi po več, ki so imele namen, da vzgajajo svoje člane v ljubezni do domovine, disciplini, gojitvi družabnega življenja, sporta itd. V posameznih korporacijah je bilo po 20—30 članov, to pa zato, da se je moglo čimbolj vršiti nadzorstvo. Zaradi tega je bilo na naprednih univerzah na desetine takih korporacij, ki so nosile vsaka svoje ime v latinskem jeziku. Korporacije vseh nemških univerz pa so bile združene v tri saveze s skoro enakim programom in to 1. Corps, 2. Burschenschaft, 3. Landsmannschaft. Članstvo poedinih savezov je imelo svoje uniforme, ki so zgornile z nemških univerz v preteklem letu. V zadnjih letih se je po nekaterih korporacijah razvilo celo tako intimno življenje, da so po ameriškem vzorcu imeeli člani skupno stanovanje. Novinec, ki je stopil na univerzo, je moral biti eden ali dva semestra poizkusen član, imenovan Fuchs. Stiri semestre je bil aktiven član, potem pa je postal pravi Bursch. Ko je absolviral univerzo je bila njegova naloga, da kot stara bajta, pomaga mlajšemu članstvu in mu v vsakem pogledu priskoči na pomoč. Ako je n. pr. advokat iskal koncipijenta, je predvsem vzel onega, ki je bil v isti korporaciji kot on.

Obstojale so tudi korporacije, ki so bile sestavljene iz samih aristokratskih študentov, od katerih so zahtevali visoko članarino in posebne pogoje, da so lahko sploh vstopili vanje. Počasno se je na tale način začelo v takih korporacijah nesocialno življenje. Akademiki so delali razliko med študentom in neštudentom na tak način, da sploh niso hoteli občevati n. pr. s trgovci, mesarji, delavci in drugimi podobnimi poklici. V poedinih korporacijah so celo prezirali dijake drugih korporacij in zahtevali od svojega članstva, da ima na leto pet oblek ali še celo več. Tako se je nestrpljivost vedno bolj večala in večala. Dvoboji so bili na dnevnem redu. Če je kolega svojega kolega samo malo grdo pogledal pri predavanju ali če je nehoti izustil kako besedo, ki prijatelju ni bila po godu ali če sta se dva potegovala za eno in isto dekle — se je pričel dvoboj s sabljo, v zelo resnih primerih celo z revolverjem. In danes lahko tujec vidi po nemških mestih na

stotine ljudi s prerezanimi in razritimi uci, znak junaških dvobojev!

Vsemu temu, zlasti onemu, ki ni vredno nemškega človeka hoče napraviti nacionalno-socialistična vlada konec. Zaradi tega se vrše razgovori med zastopniki tradicije in med pristasi novega načina organizacije nemškega študenta. Tu pač ni nikake idejne razlike, ker so ti kot oni pristasi nacional-socializma, vendar so tradicije korporacij že tako ukoreninjene, da bo najbrž morala poseči vmes sila, da se razpuste vse one bratovščine, ki ne bi hotele pristopiti k novemu tipu dijaških društev. Nekateri korporacije so že pristopile, druge se še obotavljajo.

Leta 1929. se je ustanovil nacionalno-socialistični študentovski savez (N. S. St. B.), ki je prevzel vse dobre strani korporacij. Vsekakor one socialne razlike, ki so jih delale korporacije ni sprejel v svoj program! Organizacija novih bratovščin na nacionalno-socialistični podlagi — imenovana Kamaradschaft — je približno sledeča. Ko vstopi novinec na univerzo je prvi semester poizkusni član. Po preteku prvega semestra pa ne sme nadaljevati študija, ako se ne izkaže s potrdilom, da je delal v takozvani delavni četni najmanj 6 tednov. To potrdilo mora pokazati pri vpisu vsak nemški akademik brez ozira, je ali ni član Kamaradschafta. Tukaj je potrebno neko pojasnilo. Srednja šola v Nemčiji traja devet let in ta prične z aprilom in konča s februarjem, tako, da je tu matura šele februarja meseca. Novinci se torej vpišejo na univerzo šele v poletnem semestru in v glavnih počitnicah so potem v delavnih četah. Tu ni nikake razlike med akademiki in navadnimi delavci, ker jih pomešajo med nje po celi Nemčiji!

Člani Kamaradschafta stanujejo v posebnih domovih, kjer se vrši vzgoja na nacionalno-socialistični podlagi. Članstvo onih korporacij, ki je že prestopilo k novemu tipu študentovskih organizacij, je bilo sprejeto pod pogojem, da napravi semestralno preizkušnjo in da sploh izpolni vse pogoje, ki so potrebni za sprejem v Savez. V Münchenu je že prestopilo k Savezu okrog 50 korporacij.

Tako vidimo je danes organizacija nemškega dijaštva na razpotju in v neki borbi ter oklevanju, ker na eni strani noče prekiniti s tradicijo a na drugi strani bi zelo rada zadostila vsem pogojem, ki jih zahteva nacionalno-socialistična ideja.

Z naših univerz

TENDENČNA ZLOBA

Smo mnenja, da pogosto škodujejo univerzitetni avtonomiji, svoboščinam in visokoškolskemu dostojanstvu bolni pojavi in ne uredbe, ki jim kot nujna posledica slede. Če se nam polagoma krčijo izvestne pravice, ki nam jih je prinesla tradicija, potem iščimo vzrok v anarhističnem mišljenju, da je univerza izvzeta iz splošnega pravnega in moralnega okvira, v zlorabah in nekričnosti.

V mislih imamo neokusno gonjo investne skupine in »Akademskega Glasu« proti g. honorarnemu predavatelju dr. Otmarju Pirkmajerju, katerega se skuša prikazati iz povsem drugih razlogov kot onih, ki se navajajo v javnosti, v luči neprijatelja univerzitetne mladine in univerze sploh, čeprav dobro vedo, da je prav v dobi, ko je on zavzemal mesto pomočnika bana, ogromno porastla postavka v banovinskem proračunu, namenjena socialni pomoči

študentstvu. Tudi takrat, ko je vodil upravo kot vršilec dolžnosti bana, je bila brez debate vnešena postavka 200.000 D za Univerzitetno knjižnico. O zapadlosti prvih 200.000 Din je tudi imel skrb, saj je 26. marca t. l. nakazal gornji znesek Hranilnici Dravske banovine, ki ga je naložila v dobro novo otvorenemu tekočemu računu »Fond za zgradbo vsučiliške knjižnice«, čeprav je bilo do dospelosti postavke še 3 mesece časa in ne kot trdi »Akademijski Glas«, samo še par dni. V tej luči zgleda »Kalvarija«, ki jo je opravila znana delegacija v Beogradu, precej tragikomično. Če pa je odklonil vse neresne predloge, da se naj prične kljub negotovosti državnega prispevka graditi z razpoložljivimi sredstvi, potem je s tem čuval interese Dravske banovine, na katero bi utegnila država prevaliti celokupno breme.

Ker dvomimo, da bi ne bila inspiratorjem gonje znana resnica stvari,

smo prepričani, da tiči v ozadju po vsem drug nagib.

Končno ne moremo prikriti svojega začudenja nad neodločnostjo univerzi- tetnih oblasti, ki niso znale kljub lepim priznanjem, ki so jih izrekle bivšemu pomočniku bana za zasluge, ki si jih je pridobil za isto stvar, katero gotova skupina tako zlobno izkorišča, prepričati početje neresnih visokošolcev.

Gospoda dr. Otmarja Pirmajerja že dolgo ni več na bivšem položaju, kram- pi pa še vedno niso zapeli. Kdo pa je tega sedaj kriv.....?

OBČNI ZBOR D. S. J. F.

Kakor vedno doslej se je tudi letos osredotočila pozornost vseh visokošolcev na ta občni zbor, kot merilo moči posrednih skupin. Proti nacionalni skupini, ki že dolgo daje predsedni- ka temu društvu, so klerikalci razvili zlasti z ozirom na politični položaj v državi, izredno agitacijo. Vse ni nič pomagalo, ponovno je zmagal kandi- dat nacionalistov, tovariš Milan Orož- žen. Zanimivo je bilo postopanje le- vičarjev, ki so dosledni svoji taktiki ponudili kompromis oni od ostalih skupin, ki jo smatrajo za »opozicijo- nalno.« Morala nacionalne mladine ni dopustila, da bi ona sledila »načelno- sti« stražarjev v viharju, ki so pred leti po receptu: namen posvečuje sred- stvo, preganjali vraga z belcebubom. Morda je bil takrat vihar tako močan, da se je morala straža oprijeti vsake bilke, ker bi jo sicer odnesel.

O novem predsedniku smo prepri- čani, da bo kot dosedanji spoštoval strokovni značaj društva, ki mu načel- ljuje in dosegel enako lepe uspehe v splošno korist juristov.

J. N. A. K. EDINSTVO

Jugoslovenska akademska organiza- cija »Edinstvo« je polagala 20. novem- bra svoj letni obračun. Kakor vse do- sedanje letne skupščine je bila tudi ta močna manifestacija za jugoslovensko nacionalno idejo, kateri je bilo in osta- ne članstvo zvesto v misli in delu. Večletnega predsednika Janeza Tom- šiča je nasledil tovariš Polič Zoran.

JNAD JADRAN

22. p. m. je zborovala ena naših naj- pomembnejših omladinskih organiza- cij — J. n. a. d. »Jadran«. Močno razgibani občni zbor je izzvenel v ma- nifestacijo velike večine članstva, da je treba z ozirom na velike naloge, ki čakajo jugoslovensko nacionalno omla- dino, še bolj utrditi duhovno in orga- nizacijsko disciplino društva. Racional- na porazdelitev dela naj nadomesti dosedanjo ekstenzivnost z intenzivno- stjo, tako v notranjem društvenem

življenju, kakor na univerzi in v jav- nosti. Jadran mora vršiti svojo kul- turno nacionalno nalogo na celokup- nem interesnem kompleksu v tesni povezanosti z omladino, organizirano v vsedržavnem Savezu jug. nac. akade- mikov.

Dosedanji predsednik tov. Verbič Dušan je prepustil nasledstvo tov. Klemencu Stanetu, kateremu želimo, da bi z delavnostjo odbora in pomoč- jo vsega članstva uresničil gornjo pro- gramsko smer.

KLUB JUGOSLOVENSKIH PRIMOR- SKIH AKADEMIKOV

Dne 15. t. m. se zborovali primorski akademiki. Občni zbor je bil jako dobro obiskan, zastopana so bila tudi druga akademska in emigrantska dru- štva.

Iz poročila odbornikov je bilo raz- vidno, da je klub v pretekli poslovni dobi jako agilno deloval na programu društva, ki je: širši zanimanje za za- mejne brate. V ta namen je izrabil vsa- ko ugodno priliko.

Za predsednika novega odbora je bil izvoljen Obad Vladimir, cand. iur. dru- gi odborniki so: Bordon Rado, stud. iur., Turk Radovan, stud. iur., Puti- nja Herman, cand. iur., Čermelj Vla- sta, stud. med., Pavlovič Marija, stud. phil., Pegan Branko, cand. phil., Klamer- mert Bruno, cand. iur., Fischer Franc, stud. phil.

Po volitvah se je vnela živahna de- bata o bodočem klubovem delovanju. Sprejeti so bili razni predlogi, med ka- terimi sta važna zlasti predloga, da se klub zanima za zbiranje statistič- nega materiala o naših pod Italijo ter da se skupno s Klubom Primork in s Starešinsko družino ustanovi socijalni odsek za podpiranje revnih akademi- kov-emigrantov.

AKADEMSKA C. M. D.

V proslavo 50 letnega uspešnega de- lovanja C. M. D. med našim narodom je priredila njena akademska podruž- nica v soboto 26. XI. t. l. slavnostni koncert s plesom pod pokrovitelj- stvom Nj. Vis. kraljeviča Andreja na Taboru. Zastopnika visokega pokrovi- telja g. polkovnika Živanovića je po- zdravil predsednik akademske C. M. D. g. Starč, ki je povdaril, da je dobi- la C. M. D. priznanje za svoje delo na najvišjem mestu s tem, da je pre- vzela pokroviteljstvo član naše vladar- ske hiše. Prosil je g. zastopnika, da na najvišjem mestu izrazi naše spoštova- nje in ljubezen do mladega kralja in vsega kraljevskega doma. Na progr- amu so bile koncertne točke. Zbor aka- demikov je zapel ob začetku in na koncu po tri narodne pesmi. Nato je

zapela več pesmi ga. Gjurgjenac »Ga- vena, g. Junj Betetto pa prolog iz Ri- sto Savinove opere »Gospovetski sen«. O velikem priznanju, ki so ga bili deležni, je pričal aplavz. Po koncer- tu se je razvila prava narodna zaba- va. Prireditelj je bila številčno dobro obiskana, kar priča, da se občinstvo zaveda velikih zaslug, ki jih ima C. M. D. in vsi njeni idealni sodelavci za naš narod. Vsekakor pa moramo izra- ziti svoje priznanje prirediteljem, čla- nom akademske C. M. D., ki so s svo- jo požrtvovalnostjo pripomogli k tako lepemu uspehu.

MIMOGREDE

— Pomanjkanje izobrazbe:

»Akademski Glas« ne ve, da se s pri- vatno docenturo se ne ustanavlja sa- mostojna stolica.

— rav tako »Akademski glas« ne ve, kako se sestavljajo proracuni, ce- trdi, da je banovinski svet sklenil pri- spevati 2.000.000 Din za univerzitetno knjuzico. On je smel izraziti le željo, da bi se postavka 200.000 Din ponav- ljala skozi 10 let v banovinskem pro- racunu.

— Juridični jezik:

Zanimivo je, da je neki S. R. ravno ob nastopnem predavanju novega pri- vatnega docenta čutil potrebo sproziti vprašanje juridičnega jezika. Če ga premev res zanima, bi mu svetovati, da s pogostejšim posežanjem predavanj na juridični fakulteti zbira in konkre- tno obdeluje gradivo. Sicer pa je dol- znost predvsem naših filologov, da svo- ja osebna stališča o pisanju in izgo- varjavi sporazumno normirajo in ob- javijo, da ne bodo kot njihova tajna sličia pravu starega Rima, ki je bilo samo — svečeniška skrivnost.

— Zaslužno priznanje:

»Akademski Glas« ugotavlja v svo- jem poročilu o juridičnem občnem zboru, da je postal zanj politični momen- t že tradicionalen. Potem ko se je zgra- žal nad »volilno agitacijo«, ga razve- seli »nenavadna višina«, na kateri je znal predsednik tov. Polič Zoran voditi društvo, »daleč od političnih trenj«... »Zato pa je bila ta doba ne- navadno bogata na delu in njegov re- ferat na občnem zboru je dal sliko ve- like delavnosti in iniciativnosti.« — Pri tem seveda pozablja opozoriti, da je bil tov. Polič Zoran na zadnjem prav tako napetem občnem zboru iz- voljen kot kandidat nacionalne skupi- ne. Vendar smo hvaležni za gornje pri- znanje, saj je ono nov dokaz, kako poj- muje jugoslovenska omladina strokov- nost fakultetnih društev.

— Zanimiva polemika:

Med »Stražo v Viharju« in »Aka- demskim Glasom« se je razvila zanimi-

va polemika. Prva očita drugemu mar- ksizem. Tega žiga se »Akademski Glas« brani na vse kriplje. — Tudi nas za- nima, kaj je na tej stvari. Ako bi se zadovoljili samo s tem, kar nam pove »Akademski Glas«, potem bi vedeli sa- mo to, kaj on ni, ker pozitivne defini- cije o sebi še ni dal.

— Teorija in praksa:

Teorija: Rimska cerkev je katoliška — vesoljna.

Praksa: Med 20 novoimenovanimi kardinali je 14 Italijanov. S tem je vzpostavljena italijanska večina v kar- dinalskem zboru. Od l. 1523 dalje je sedež na papeški stolici neprekinjeno 40 Italijanov.

— Neverodostojna statistika:

Akademska akcija za izpopolnitev univerze je razpisala anonimno anke- to, ki naj bi ugotovila vsestransko sli- ko — do notranjih intimnosti — stu- sateljstva Aleksandrove univerze.

— Nekontrolirani prejem in oddaja vprašalnih pol izkjučujeta vsako nje- no uporabno vrednost.

— Narodno-obrambna razstava in »Akademski Glas«:

Pravijo, da so ljudje, ki o predmetu toliko več govore in vedo, čim oddalje- nejši so od njega. Enak občutek smo imeli, ko smo čitali osamljeno kritiko narodno-obrambne razstave v »Aka- demskem Glasu«. Če bi se pisec onih vrst zanimal na merodajnem mestu o zamisli razstave ali celo sodeloval pri njej, potem bi on vedel, da vse njegovo modrovanje tam ni neznano, da je raz- stavljeni material prvi uspeh akcije, ki naj sistematično in vsestransko na osnovi objektivnih podatkov prikaže naš težki nacionalni problem.

Svetujemo več kritičnosti in dela in manj besed.

— Demonstrant:

V skupini, zbrani, da prepreči preda- vanje g. honorarnemu predavatelju dr. Pirkmajerju, je bil tudi »brat z juga«. Njegov znanec ga pobara: »Ti tudi? Zakaj?« »E, pa on je najveći neprija- telj studenata.« »Kdo?« »P-p-p... e, pa baš si čuo!« — Niti imena ni poznal.

— Tempora mutantur:

»Akademska Zveza«, ki združuje ka- toliško vseučiliško mladino, je zavzela v posebni izjavi svoje stališče do stav- ke na univerzi. Načelno se sicer strinja z odporom tehnikov proti novi uredbi, odklanja pa način borbe. Morda se ž njo strinjamo v mnenju, da je treba pred uporabo tako ostrih sredstev po- skusiti doseči uspeh mirnejšim potom. Ne moremo se pa pri tem otresti spo-

KULTURA

Spomenica o kongresu jugoslovenske akademske nacionalne omladine, 1935.

V Ljubljani je izšla spomenica o kongresu jugoslovenske akademske nacionalne omladine, ki se je vršil 11. 12. in 13. maja t. l. Spomenico je izdal Centralni akcijski odbor za organizi- ranje kongresa in Saveza pod odgo- vornim uredništvom Andreja Uršiča.

Spomenico sestavlja vrsta člankov oz. razprav. Dajo nam točno sliko o kongresu, o nastanku Saveza j. n. a. o. in o idejnih smernicah današnje jugo- slovenske nacionalne omladine. Prvi del spomenice sestavljata članka »Pre- kongresa« in »Kongresni dnevi«, ki popisujeta razmere, ki so vladale pred kongresom ter historiat in potek kon- gresa. Idejni del sestavljajo razprave: »Treba nači jednoga« (prof. univ. dr. Laza Popović, Zagreb); »Naše misli« (Andrej Uršič, Ljubljana); »Naš naci- onalizem« (Stevanov Miloš, Subotica); »Jugoslovenska akademska omladina i naše manjine« (Bratulić Vjekoslav, Zagreb); »Socialno-gospodarski po- gledi« (Rikard Marušić, Ljubljana); »Studentski rad u narodu« (Lazičić Branišlav, Zagreb). Idejnim razpra- vam sledi članek o akademskih soci- alnih vprašanjih (Bukša Juraj, Sko- plje), program in izvleček pravil o članstvu S. j. n. a. o. in resolucija, ki je bila sprejeta na kongresu.

Citiramo iz resolucije odstavek, ki nam najbolj jasno kaže ideje jugoslo- venske akademske nacionalne omladi- ne: »Državno in narodno edinstvo, di- nastija Karadjordjevićev in jugoslo- venska nacija so največje vrednote, katerim so podrejeni vsi stanovski in individualni interesi! Jugoslovenska nacionalna akademska omladina je pri- pravljena, da za te vrednote žrtvuje vse svoje sile in ustvarjalno moč«. Spomenico krasi vrsta slik s kongresa nacionalnih akademikov, katerim je na čelu slika kipa Nj. Vel. kralja Petra II., ki ga je izdelal za kongres stud. arh. Blagajne Dušan. Spomenica je tiskana v srbohrvaščini in slovensčini ter latinici. Bogati vsebini odgovarja odlična oprema. Spomenica je važen dokument o miselnosti in težnjah da- našnje jugoslovenske nacionalne aka- demske omladine.

Sodbe o spomenici:
»Jutro«: »Storjeno je bilo prav, da se je idejno in informativno gradivo s kongresa ohranilo v spomenici.«
»Glas Naroda«: »... Publikacija, ki je po svoji opremi zelo posrečena, je tudi vsebinsko zelo bogata in zasluži zato pozornost vse naše nacionalne javnosti. Predvsem bi pa ne smelo biti nobenega nacionalnega akademika, ki bi si je ne nabavil in črpal iz nje smernice za uspešno delo v akademskih vrstah in izven njih!«

»Misel in Delo«: »... Organizacij- ski odbor je pravkar izdal spomenico

o delu kongresa, v kateri je objavil vse referate. Iz idejnih referatov veje sveža, urejena, zelo aktivistična mi- selnost.«... »Nacionalna omladi- na je optimistična. Njen optimizem je vera v moč ideje in dela; ne nekega abstraktnega dela, marveč vsakega do ročnega, ki naj jo družji s kmetstvo in delavsko omladino«... »Pot je prava. Na ljubljanskem kongresu je nacionalna omladina zavestno in po- gumno nastopila.«

»Misel in Delo«

Naša odlična kulturna in socialna revija »Misel in Delo« je prestopila prag drugega letnika. S samozavestjo naj nadaljuje pot, saj je v prvem letu dokazala toliko tvornosti, ki je v na- ših duhovno razgibanih časih redka. Z zavestjo polne odgovornosti, brez zanešenjaštva je posegala v vsa naša kulturna, socialna in gospodarska vpra- šanja. Njen prvi korak v drugo leto je nov dokaz dosledne poti.

Uvodna beseda razpravlja o strasteh, ki vladajo nad našim privatnim in jav- nim življenjem in razmišlja o kompo- nenti teh sil.

G. senator Ivan Hribar je prispeval zanimiv članek »Stjepan Radić in An- tonin Švehla«, kot donesek k naši po- litični zgodovini poslednjih let.

Sledi nastopno predavanje g. privat- nega docenta dr. St. Bajiča in članek

g. dr. Branka Vrčona »V Društvu na- rodov ali izven njega?«, ki se bavi po- vodom abesinsko-italijanskega spora s to najvišjo mednarodno institucijo in rešitvijo mednarodnih konfliktov.

Obzornik prinaša nekrolog o dr. Karlu Kodermanu, poročila o pravni- škem, profesorskem in zdravniškem kongresu, o kongresni spomenici jugo- omladine, o mladinskem narodno-ob- rambnem tečaju, posledicah ekonom- skega propadanja inteligence in pre- gled dr. Laza Markovićeve knjige »Ju- goslovenska država i hrvatsko pitanje (1914—1929)«. Izredno zanimive so »Drobtine«.

Priporočamo omladini, da posveča temu glasilu starejše jugoslovenske ge- neracije polno pozornost.

»Naša volja«

Z letošnjim letom je pričel izhajati srednješolski list »Naša volja«. Po- zdravljamo to glasilo jugoslovenske misli, ker vemo, da je ono neobhodno potrebno vzgojno sredstvo, zlasti, od- kar je naša srednješolska mladina brez društev. Zato naj bo list tudi njena močna duhovna vez.

Podrobnejšo oceno prvih številk »Naše volje«, ki jo kljub »Slovenče- vim« izpadom: »Ne »Naša volja« nego volja staršev« priporočamo, bomo pri- občili v naslednji številki.

mina na čase, ko je ista mladina imela drugačno mišljenje o načinu in sredstvih borbe.

— Približala se je...

Mladina v bivšem J. a. d. »Triglavu« je sodila v »Besedi o našem delu 1933« o sebi sledeče: »Močna socialna orientacija članstva, ki prehaja v razredno marksistični svetovni nazor, je bila praktična posledica tega smotrnega dela.« »Akademski glas« pa pravi o njegovem nasledniku »Mladem Triglavu«: »Tako se je ta mladina zaradi socialnih nujnosti iz nacionalnega čustvenega zanosa približala marksizmu, to pon pa je je narokovala uprav njena vezanost s slovenstvom.« Morda tudi »Akademski glas« samo »prehaja« in se »približuje.«

— Majhno vprašanje:

Od evharističnega kongresa sem je katoliška mladina kulturno-bojno razpoložena. Njena izzivalna nestrpnost je dosledna znanemu govoru g. univ. prof. dr. Erlicha, »Slovenčevim« uvodnikom in zaključkom občnega zbora »Prosvetne zveze.« Svoj duhovni žig hoče nasilno vtisniti vsemu našemu kulturnemu življenju. Verna slika te fanatične nestrpnosti so zadnje številke »Straže v Viharju.«

Naj nam bo dovoljeno s tem v zvezi postaviti tebi katoliška mladina to malo vprašanje: »Kako pa je bilo s tvojim kulturno-bojnim razpoloženjem v letih 1931 — 1933, ko so te vezale tesne vezi z marksisti, — ki jih danes tako srdito napadaš —, proti jugoslovenskim nacionalnim akademikom?«

— Dopolnilo:

K prevodom marksistične literature dodaja »Misel in Delo« »drobtino«, kako je sodil Engels o Slovanih. Prinašamo dopolnilo, kako je mislila o istem vprašanju glava marksizma:

»Pravi namen panslavizma — trdi Marx —, je ustvariti slovensko državo od... do... Toda kje je Slovanstvo, kakor v glavah nekaterih ideologov... V resnici imajo vsi ti narodi najrazličnejšo omiko: od precej visoke novodobne industrije na Češkem, ki so jo Nemci razvili, do skoraj nomadskega barbarstva Hrvatov in Bolgarov... V resnici sestoji slovenski jezik teh deset do dvajsetih narodov iz ravno toliko, večinoma med seboj nerazumljivih narečij, ki so postala zaradi popolnega zanemarjanja njihovega slovenstva čisto patois in ki so imela z majhnimi izjemami vedno kak tuj neslo-

vanski jezik za svoj pisarni jezik... Ponavljamo: Razen Poljakov, Rusov in kvečjemu še Slovanov na Turškem, nima noben slovanski narod bodočnosti iz lahkoumevnega vzroka, ker nimajo vsi drugi Slovani niti osnovnih zgodovinskih, zemljepisnih, političnih in gospodarskih pogojev, da bi bili samostojni in da bi mogli živeti... Razdrobljeni ostanki mnogih narodov, katerih narodnost in politična življenska sila sta bili že izdavana za dušeni in ki so bili torej tisoč let sem prisiljeni hoditi za mogočnejšim narodom, ki jih je bil premagal — s telesno in umstveno silo —: te umirajoče narodnosti: Čehi, Korošci (!), Dalmatinci i. t. d. so poskušali splošno zmedo l. 1848. uporabiti v to, da bi obnovili tiste politične razmere, ki so bile leta 800... Končali so se zdaj in prav verjetno za vedno, poskusi Slovanov v Nemčiji (sem šteje Čehi in Slovenci), pridobiti si samostojen narodni obstoj. — Zanimivo bi bilo slišati sodbo naših ortodoksnih marksistov o tej analizi svojega »nezmotliverga« preroka.

— Učenci in učitelji:
Za mladino so bili vedno privlačnejši učitelji, ki so ji razlagali izvesten nazor o postanku in bistvu sveta, o človeku in družbi. Tako je bilo od Platona, ki ga je mladina verno poslušala v vrtovih njegove akademije, pa do Hegla in Masaryka, velikega vzgojitelja tudi jugoslovenske mladine. — Danes pa vidimo, da zahteva prav tista mladina, ki je sama sicer dogmatično aprioristična, le indiferentne, katederske znanstvene kroniste za vzgojitelje. To na seveda le tedaj, če ne gre njej v račun.

— Komunistični teror:
Dne 24. XI. je imelo društvo bosanskih akademikov »Petar Kočić« v Beogradu svoj redni občni zbor. Ker ni bilo izgedov, da bi dobila komunistična lista večje število glasov in zmagala, je vdrla skupina komunistov, nečlanov v dvorano in razbila zborovanje. Pri tem so ranili večje število akademikov; nekateri ranjenci so v bolniški oskrbi. Tako izgleda v praksi komunistična svoboda.

— Nezdružljivo:

Ob nacionalnih praznikih žari v večernih urah na Gradu napis: »Čuvajte Jugoslavijo«
V mesecu novembru pa smo brali tudi: »Bengali«.

NOVI ČLOVEK V S. S. S. R.

Prinašamo članek »novi človek v S. S. S. R.«, ki ga Prinašamo članek »Novi danskem časopisu »Za novu ju Rossiju«. Op. ur.

Nikjer ni vprašanje o »novem človeku« tako ostro kakor je v Sovjetski Rusiji. Boljševiki so obljubili, da bodo ustvarili nov, srečen svet. Ustvarjenje tega novega sveta so spravljali v zvezi z »novim človekom« socialističnega tipa. Marx je dejal: »Bitnost opredeljuje misel« in fanatiki-marxisti so bili uverjeni, da se bo »novi človek« pojavil sam od sebe, ako se mu le dajo odgovarjajoči predpogoji, potrebni za njegovo kultiviranje. Zato je bilo potrebno najprej uničiti »škodljiv« vpliv vsakih tradicij, religije, rodbine, zasebne lastnine in individualne svobode...

»Udarniki.« Iz sovjetskih časopisov in revij gledajo portreti kolhoznikov, kolhoznic... To so »Udarniki«, entuziasti. Toda te slike niso prepričevalne. Obrnimo se k živi sovjetski literaturi. Sovjetskim pisateljem je bilo že davno naročeno, da pišejo o komunističnem junaku, in sicer ne o onem iz časov državljanske vojne, marveč o današnjem — ni se mogoče 17 let zadovoljevati s spomini — živem entuziasti socialističnega ustvarjanja. Toda ne glede na vse poizkuse sovjetska literatura še ni dala zadovoljjujčega tipa »junaka«. Zastonj Sovjetska kritika krivi pisatelje o brezvestnosti. S potoki visokih besed pišejo oni o novi parni turbini ali električni cen-

trali. Toda blizu teh stavb ne najdemo živih ljudi, marveč robote. Celu spretnemu Ehrenburgu se ni posrečilo predstaviti »novega človeka«. Torej literatura nam ne da neposrednega pojasnila o novem sovjetskem človeku.

Toda vendar neki »novi človek« v današnji Rusiji obstoja. »Novi človek« je realnost. Obstoja že zato, ker tisti ljudski element, ki ga je revolucija vzdignila na površje, nima nikakih stvarnih vezi s prošlostjo, zgodovinskimi tradicijami in stoletno kulturo. Očividno pa niti malo ne odgovarja komunističnim potrebam in idealom. Kakšen je ta »novi človek«. To vprašanje nas mora zanimati, ker je v njegovih rokah brez dvoma ključ k bodočnosti Rusije.

Treba se je spoznameti, koga je nazvati »novega človeka«. Ko govorimo o »novem človeku« v evropskem ali svetovnem masštabu, je jasno, da mislimo na ljudi z novo psihologijo. Toda te opredelilne ne moremo uporabiti za S. S. S. R., ker je treba preje razjasniti psihologijo sovjetskega državljanca. Nazivali bomo »nove ljudi« tisti element, ki nima vezi s prošlostjo, to je predvsem mladino. Zato ne spada med »nove ljudi« vrsta ljudi, ki jih ne moremo prištevati k mladini. To so:

1) Stara inteligenca. — Reči moremo, da je bilo načrtno in dosledno delo sovjetske oblasti, da bi uničila staro inteligenco, kronano z uspehom. Vsi njeni kolikor toliko silni in aktivni predstavniki so bodisi poginili

bodisi so danes v taboriščih. Oni, ki so ostali, so se na nek način prilagodili novemu položaju. Mnogi izmed njih služijo oblasti in delajo kot uradniki. Toda v veliki večini so oni izgubili ne samo pomen, marveč tudi dušo. Zato v bodočnosti ne bodo igrali nikake vloge.

2) Stari boljševiki — so oni, ki so se zavestno udeležili revolucije in državljanske vojne. Oni žive še po opešnelih načelih marxizma; ako so izgubili tudi te, so brez vsakih načel.

3) Široki sloji prebivalstva — ki so že v zrelih letih preživeli revolucijo in državljansko vojno. Med njimi morejo biti i komunisti, i simpatizerji in njihovi protivniki. Toda karkoli bi oni ne bili, vendar so v njih stare do-revolucijske korenine jako močne. O tem pričajo sovjetski uradni podatki.

Kako je postajal »novi človek«? V času revolucije so bili »novi ljudi« še otroci. Starejši izmed njih so se udeležili borb proti »belim.« »Novemu človeku« sta poznana patos in romantika revolucije. O prošlosti ne ve ničesar, razen to, kar je izvedel od boljševiških agitatorjev. Njegova mladost je prešla v času popolne anarhije in vladaočitih strasti. Zato je postal grob in brez osnovnih življenskih pravil in načel. Toda pri tem ga je osvobodilo vsake pogojnosti in predsodkov. V življenju je preizkusil mnogo. Preživel je strašno lakoto v l. 1919.—21. Nato je užival neodnosti NEP'a (nove ekonomske politike) in poskušal, kolikor mu je bilo mogoče, zgraditi svoje lastno življenje. Govel je od želje, da bi uporabil svoje sile v tvornem delu. Ta čas je prešla tudi petletka s svojimi gigantškimi zamislimi. Perspektive ustvarjanja so se odpirale »novemu človeku«. Imel je širok razmah in nepokolebljivo voljo k delavnosti. Ta svojstva so vohče značilna za ruskega človeka, v tem slučaju pa so jih še ojačili gromoviti pozivi, gesla in parade On — otrok revolucije — jih je razumel. Nekaj časa je veroval, da komunizem prinaša socialno pravičnost. Pri vsem tem mu je bila ta privlačna stran sovjetskega režima nekaj običajnega in ni zanj predstavljala te politične »pikanosti«, ki je privlačila inozemce. Mogoče to je kritično in objektivno oceniti. Doba petletke mu je uničila iluzije, nade in sanje, odkrila se mu je gniloba sovjetske birokracije. Vera v komunizem in kompartijo je bila pokolehana. Postopno je oblasti s kmeti, neverjetno po svoji surovosti, ter potlačanje delavcev sta uničila v njem misel, da je sovjetska oblast njegova — delavsko-kmečka. Pršla so še nova razočaranja. Pojav nove aristokracije in buržuazije v osehah sovjetskih vodij in inozemskih strokovnjakov ter njihovo razkošje ob splošni revščini, vse to ga je razdražilo. Vrh vsega tega se mu je razbila vsaka želja, da bi mogel pri delu sprovesti lastno iniciativo.

Kako najti izhod? — Za nas je važno vprašanje: na kakšen način išče »novi človek« izhoda iz danega položaja. Mnogi inozemci in nekateri emigranti trdijo, da se je »novi človek« v SSSR razočaral v radikalnih komunističnih in internacionalističnih idealih. Ostal pa da je zvest ostalemu sistemu in nadaljuje gradnjo »od spodaj« zaradi česar dobiva socialistična zgradba nacionalni značaj. Dokazujejo svojo trditve s sovjetsko opereto »veseli otroci« (»pastir Kostja«). Toda »novi človek« ni lojalni pastir Kostja. Sovjetska literatura nas obilno seznanja s pijanstvom in zavratnostjo, ki sta osnovi črti sovjetskega življenja. S tem podčrtujejo duševno zmedo, ki je prevzela sovjetske državljane. Jasno je, da niso vsi in niti večina padli v te strašne greške. Ostali grede po drugih potih z ozirom na svoj značaj in ustroj svojih misli. Ločimo tri osnovne tipe, tri kategorije »novih ljudi«.

1) oni, ki skrbje le za svoje življenje (koristolovci).

2) oni, ki jih je razočaral komunizem in so se poglabili v sebe ter so v svoji duši začeli iskati odgovor na bolna vprašanja.

3) oni, ki so uvideli brezizhodnost svojega položaja in položaja vsega tlačenege ljudstva in so spoznali, da je izhod — v borbi.

»Koristolovci«

Prvi so mahnili z roko in so začeli izžemati iz vsega čim večjo korist za sebe, ne skrbeč niti za »kolektiv«, niti za »socializem«.

»Koristolovci« — Ta beseda spremlja boljševike kot senca, ki se je ne morejo izogniti. Mislili so: socialistična bitnost bo zgradila socialistično zavest (bitnost opredeljuje misel). Na mesto tega se je ljudska zavest »prilagodila« k socialističnim prilikam. Spretnost je postala največja ceđnost sovjetskih državljanov. Med njimi so veliki kombinatorji (sinovi raziskovalca Schmida, ki zmagovalno potujejo po celi Rusiji) in manjši kombinatorji, ki more svoje roke k zlatemu toletu. Dobiček je postal za mnogo ljudi glavni smisel življenja. Proti »spekulacij« vodijo boljševiki veliko borbo s kazensko zakonodajo. Vendar je njihova borba s koristolovci ostala doslej brezuspešna.

(Nadaljevanje sledi.)

ČITATELJEM!

Že dolgo časa smo omladinci močno občutili pomanjkanje lastnega glasila. Upamo, da je z izhajanjem »Naše misli« izpolnjena tiha želja mnogih izmed nas. Zato tudi ne čutimo potrebe opravičevati in dokazovati nujnost naše akcije. Razmere same govore v naš prilog.

Rabimo borbeno, polemično in dnevnene pojave zasledujoče glasilo. Zato smo tudi sklenili, naj ima »Naša misel« obliko lista, ne pa revije. Kot taka bo lahko mnogo bolj tekoča, živahnjša in zanimivejša.

Naš delokrog bo zelo širok. »Naša misel« naj bo glasilo vse jugoslovenske omladine, njeno zbirališče in verno zrcalo njenega dela ter hotenja.

V njem bomo obravnavali vse, posebno nas omladince zanimajoče pojave, skupno si bomo ogledovali razne probleme, predlagali rešitve in gradili svojo pot. Zasledovali bomo politična, gospodarska, nacionalna, kulturna i. t. d. vprašanja, pa najs tanjgirajo katerikoli naš sloj, gledajoč vse to prvenstveno z našega omladinskega in objektivnega stališča.

Na univerzi, v središču vsake omladinske aktivnosti, smo do danes stali takorekoč neoboroženi. Naši nasprotniki so celo trdili, da nas ni in da smo popolnoma nesposobni za katerikoli način življenja. A motili so se. »Naša misel« glasilo jugoslovenske omladine bo dokazala, da nas ni tako malo ter da smo duhovno in v delu močnejši od mnogih kričačev. Čeprav v glavnem in prvenstveno splošno omladinsko, bo »Naša misel« obenem tudi akademsko glasilo, ki bo vestno obravnavala vse univerzitetne in študentske probleme, skrbela, da bodo njeni čitatelji redno obveščeni o življenju na neodnih jugoslovenskih in važnejših inozemskih univerzah. Pri vsem tem pa ne bomo pozabili svojih mlajših tovarštev, bodočih akademikov.

Poudariti moramo, da nismo glasilo nikake organizacije. Naši stolpci so odrti vsi jugoslovenski omladinci brez razlike. Zato bomo veseli vsakega novega sodelavca, ki bo bodisi s člankom ali kakim drugim delom vstopil v naš sotrudniški krožek.

Kot taka se »Naša misel« predstavlja svojim somišljenikom, ki bodo našo delo sigurno z odobravanjem pozdravili.

Uredništvo in uprava jih pa pozivata, da ne ostanejo samo pri tem, temveč naj imajo z sodelovanjem možnost k čim večjemu uspehu. Vsak prispevek, vsak nasvet, nam bo dobrodošel. Pozabiti pa ne smemo, da je vsak lik naradniški oziroma čitateljski kadar prednosi za obstoj vsakega lista. Zato naj svoje glasilo povsod propagirajo in razširjajo, a tudi sami naj ne pozabijo izpolniti svojih dolžnosti.

Uredništvo in Uprava
»Naše misli«

Orožen Milan, cand. iur., Ljubljana,
Kolezijska ul. 17.